

թանահ. բան մը պիտի չկրնանք ընել եթէ պատասխանատուութիւնները չբաժնէք»:

Բաի որ նախագահը հաստատարպէս կը հասկնայ թէ զատերէն և թէ հոլանտերէն: Բայց զատերէնը նախամեծար կը համարէ: Օր մը, պաշտօնագիրք մ'ընդգոնեմք էր Լորտ Տէրպիլէն: Տօրթօր Քայլերըս, այժմ հոլանտական խորհրդարանին մէջ կեդրոնին զըլխաւորը, զայն հոլանտերէն լեզուով կը կարգայ իրեն: Հազիւ թէ ընթերցումը կ'աւարտէ, Քրիսկեր տաւոր վայրենեան կը յայտնէ իր խնդրոյ նիւթին վրայ ունեցած կարծիքը: Քայլերըս դարձեցմամբ անոր կը նայն: Վերջապէս երբ նախագահը կը ըմբոս, տօրթօրը ներկայ եղողներէն միւսն կը հարցնէ:

Բայց ինչ ըսաւ: Հատկայ քէ մը հոլանտերէն, կտոր մը գերմաներէն, կտոր մը անգլիերէն, կտոր մը զաղղիերէն և կոյս մը սորիշ բաներ: Երոց մէջէն չկրցայ ելլալ: Բայց բնաւ զազախի վրայ կ'ըլլայ թէ ինչ կը նշանակէ:

— Ինչ որ չէք հասկցեր, ըսաւ միւսը, բաժիրերէն էր, և մնացեալը զատերէն»:

Յետոյ նախագահին դառնալով.

«Եթէ կարելի է հոլանտերէն խօսինք»:

Եւ Քրիսկեր ստիպուեցաւ նորէն սկսիլ:

Երբ հարցաւ թէ ինչ կը մտածէ Ձեմարըլենի վրայ, Քրիսկեր կը պատասխանէ:

— Կեդժ է և կարելի չէ անոր վրայ վստահել: Թշնամի մ'է որ բացէ ի բաց չի յայտնար ինքզինք, այլ բարեկամութիւն կը կեղծէ իր հարուածները տելի լաւ տալու համար. կատուի նման խորապէս է:

Քրիսկեր երկար ժամանակ սրանչացած է Սիսիլ Բօտսի վրայ և իր անոր հետ ունեցած առաջին տեսակցութիւնները բոլորովին սիրով կ'են: Բայց այժմ կարծիքը փոխած է և նպատաւոր կերպով չի նայիր անոր վրայ: Այցելութեան մը ժամանակ մէկը Մազալըլենիտի և Մաշոնիլենիտի անգլիական կոիւնսրուն վրայ կը խօսի:

— Նախագահը կը կնքէ իր խօսակցութիւնը սա բառերով:

— Ահա Բօտս, ինքն է որ ամէն բան ըրաւ. մինչեւ որ այն հոն մնայ հնդիկները խաղաղութեամբ պիտի չապրին. թող կորսուի անիկ Բօտս, թող կորսուի:

Քրիսկեր բարեկամները հետեւեալը կը պատմեն: Սիր Հ. Լօչ, կ'ըսեն, հարապին Ատարալայի մէջ շատ դո՛հ էր իր զիրքէն և ժողովրդեան հետ ունեցած լաւ յարաբերութիւններէն: Իր Քրեզորիայ կեցած միջոցին սակայ կը տեսնուէր նախագահին հետ: Օր մը կը մտածէ բարեկամական ցոյց մը ստանալ անիկէ: Քրիսկեր ցաւ յայտնած էր Սիր Հերբիւ Բօպիստին մեկնելու վրայ:

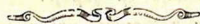
— Բայց, կ'ըսէ, Սիր. Հ. Լօչ, Բօպիստինի չափ ես ալ ձեր բարեկամն եմ. ես իրմէ աւելի հոս կեամ եմ և վստահ եմ որ շատ լաւ պիտի կարենամ անոր տեղը բռնել ձեր մօտը:

Քրիսկեր չի պատասխաներ: Սիր Հ. Լօչ կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ իրմէ նախամեծար կը համարէ Սիր Հերբիւ Բօպիստինը: Նախագահը ձեռքով հարուած մը կու տայ սեղանին:

— Վստիկ, կ'ըսէ, Հերբիւ Բօպիստին խօսքի տէր մարդ մ'էր:

Քրիսկեր ներկայ պատերազմին ամէն ժամանակ, սկիզբէն մինչեւ հիմայ չի զազիր բռնէ որ ինքը հպատակ մ'է Աստուծոյ կառնաց, թող անոր կամքն ըլլայ:

Հարմար: Մ. Բափայէլեան
ՌՍՄ. ՌՄԲ. ՎԱՐԺ.

ԳԵՂԵՑԿԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(շար. տես յէջ 489-1900)

Մ Ա Ս Ն Բ

Գ. Լ. ՈՒԽԵ.

Գլխաւոր ձեւը բացատրութեամբ:

1. Արուեստը — մանաւանդ զրաւորը — բանի մը բացատրութեան ձեւեր ունի որ իրենց տիեզերականութեան համար մասնաւոր յիշատակութեան արժանի են, ինչպէս են շարադասութիւնը, թիւը (rhythm), կրկնութիւնը, հակադրութիւնը, աստիճանաւորութիւնը:

2. Շարագատութիւնը: — Իմաստ մը կամ պատկեր մը՝ ամենէն յատուկ բառերով անշարժ բացատրուած ատեն՝ նոյն տպաւորութիւնը չզործեր տարբեր շարագատութեամբ: Եւրոպական շարագատութիւնը մանաւանդ ֆրանսականը՝ գրեթէ անփոփոխ կարգ մ'ունի զոր սովոր են տրամաբանական կարգ անուանել: Հին լեզուաց նախադասութեան շարքը բաշտովին տարբեր է. ասոնց մէջ խօսքին կարգը իրաց շարժումն իսկ կը ցուցնէ. այլ կարգը տարեղբարականն է, բացատրել ուզուած զործին կամ պատկերին յաջորդութեան կը հետեւի: Ո՛ր կէտն աւելի ազգած է հեղինակին՝ զայն՝ իրեն կառուարագոյն՝ նախ կ'արտայայտէ, որովհետեւ անոնք աւելի առաջ կը ներկայանան իւր երեւակայութեան, անոնք կը տիրեն անոր վրայ: Պաշտօնականներն՝ իրեն վրայ զործած տպաւորութեան զօրութեան ատօնանաւ կը դասաւորէ: Այս ենթակայական միջամտութիւնն է որ իւր սեփական հանճարը կը յայտնէ, և եթէ տրամաբանական շարագատութիւն աւելի կը պատշաճի գիտութեանց ուղիքին՝ անտարակոյս յուզման և բացատրութեան՝ անտարակոյս յուզման և բացատրութեան աւելի յարմար է տալով իրենց կարգը:

Քանի մ'օրինակք կը բաւեն շարագատութեան կարեւորութիւնը մեկնելու:

Առ զեսո բաբելացւոց և անդ նոտեալք և Լայաք. ՍԱՂՎ.

Նսւաղեցան հոգի իմ ի քս անճառղ սերոյ. ԼԱՄԲԵՐՈՆ.

Ենչեալ ի մերկեալ ծովս խորհրդոյս դուրս չնորհէք որով խաղաղէ. ՆԱԲԵԿ.

Կարացեալ եմ ի բռնութենէ կապանաց երկաթից և ոչ զոյ ինձ հանգիստ: ԱՂՊԹՔ ՄԱՆԱՍԷԻ:

Այս շարագատութեան ոյժն հասկնալու համար բաւական է այլ խօսքերն իրենց տրամաբանական կարգի վերածել:

Նոտեալք առ զեսո բաբելացւոց և անդ Լայաք: Հոգի իմ նսւաղեցաւ յանճառ սերոյ քս. և ալէն:

3. Թիւր. — Ներգոյնակ ուղարկութեան մը մէջ՝ իրարու յաջորդող կամ իրերահետ

անդամք՝ իրարու հետ համեմատութիւն մ'ունին որ ակարծելի տպաւորութիւն մը կ'ընէ մանաւանդ նախնական ժողովրդաց վրայ և ի մասնաւորի հին լեզուաց մէջ: Պօղ և Վիրգինէի թարգմանութեան մէջ Հիւրմուկեանը ուրեք ուրեք հնգրեան չափով զոյգեալ անյանդ տաղաչափութիւն մ'ըրած է: Բայց ամենէն զգալի օրինակները նախկինացոյն մէջ կը գտնենք:

Տեւանագրեալ — քո անուամբ — զրուսանցոյց — երգ յարկիս — Պարփակեալ — քո ձեռամբ — զառաստաղ — տանարիս — զբժաղրեալ — քո արեամբ — զմեռտ սեմաց — սենեկիս — կերպացո՛ — զքո նըշանդ — ի հետս ելից — մաղթողիս:

Այսպէս՝ ձայնիւրու կամ հնչմանց աղծածան տասանամոր և երգով է որ մանկիկն ի բուն կ'սորսուի: Այսպէս վայրենին կը զգածուի թամթամի, ծնծղայի կամ թմբկի հընչուն թուերով: Քաղաքակերթ ժողովրդաց մէջ ալ կը տեսնենք թէ որչափ ազգու են թմբկի և փողի ձայներն զօրաց վրայ: Այս բնական միտումը զէպ ի թիւ կը մեկնէ թէ ինչպէս մարդկային մարդոց առաջին գրաւոր արտայայտութիւնք թուաւոր եղած են՝ ինչպէս վերաներն՝ Իլիականն՝ Ուլիսականն՝ Տիւր և վարտաւէր՝ Սաղմոսը, և մինչեւ իսկ՝ բոտ վայրութեան նախնեաց՝ բարդականի օրէնսդրութեան և գիտութեանց առաջին տարիքը: Այս ամէնը համաձայն է մարդկային մտաց նախնական նկարագրի՝ որուն վրայ բացարձակ կը տիրէ արտաքին տեսարանաց զործած տպաւորութիւնը, կամ պատկերը:

4. Հակադրութիւն և Կրկնութիւն. — Ոչինչ նուազ զօրաւոր է նաեւ Հակադրութեան և Կրկնութեան ազդեցութիւնը: Տպաւորութեանց միօրինակութիւնը կամ նոյն իսկ զանազոյ աստիճանաւորութիւնը կը վաշեկեն տեւոր զգացմանց կամ վեհաշուք բարձրութեան: Բայց ուրիշ պարագայաց մէջ կրնան քնացնել կամ թմբեցնել զպայականութիւնը: Ասոր հակառակ հակադրութիւն աւելի բուն տպաւորութիւն մը կը զործէ, մանաւանդ երբ ոչ թէ միայն բառից մէջ ըլլայ՝ այլ զործոց: Այսպէս Ֆաուստին մէջ Մեֆիստոֆէլի տեսական անզգամութեան բոլ

աւելի ջինջ կը փայլի Մարգարտի բնութշահանգութիւնը, կամ Մարթայի գոհճիկ ու բիշ մը վառաշա նկարագրի մօտ՝ Մարգարտի յանկուցիշ ու աղիուական անբուծութիւնը։ Եթէ այլ երկու ապրեալ կամ գոհճիկ նկարագրից պահւելին բերուածին՝ և եթէ անոնց տեղ՝ զորօրինակ՝ անմեղ աղջըկանց նկարագրեր գտնուէին՝ Մարգարտայինն այնչափ ազդու կերպով աչքի չէր ցածիկեր։ Սակայն մեծահանճար հեղինակը խումբ մը միամիտ՝ և իրենց միամտութեամբն իսկ համարձակախօս՝ աղջիկներ աշտերկայաջուցած է։ Զուր կրելու համար հատարուած են ապրիւրի բով և աներկիւղ կը խօսին ասոր ապրիւր մը, այլ այնպիսի միջոցի մը մէջ յորում Մարգարտին անմեղութիւն արդէն իսկ կորսուած է, և իւր ընկերուհեաց մէն մի խօսքը զաշոյնի հարուածի մը պէս կը մխուր իւր սրտին մէջ և կը յիշեցնէ իրեն իւր անմեղութեանը հետ կորսուած երջանակութեան օրերը։

Սէրմանդիկի հրաշակերտն ալ հզօր հակադրութիւն մը կը ներկայացնէ մեզ, մէկ կողմէն բանդազուշող՝ ճոռմաբան Տօն Գիւթօը և միւս կողմէն պարտաբոյժ գեանաբար Սանկօն, որ իրենց արտաքին տեսքով ալ այս բարոյական հակադրութիւնն աւելի զգայի բնիւր կը ծառայեն։

Երբեմն հակադրութիւնը փոխանակ նկարագրի մէջ ըլլալով՝ զործոյն իսկ մէջն է։ Պենանրաւէն Տը Սէն Բիւրի սոկիդիիկ վէպի մէջ Պօղ և Վերգինեայ անոյշ յուսատու արշալոյսն աւելի աղեկաբշ և սոսկիւր կ'երեւցեն իրենց վաղահաս կորստեան զիշերը։

Նոյն արդիւնքը կը գործեն նկարուց մէջ լուսոյ և ստուերի հակադրութիւնը, և երաժշտութեան մէջ արտաձայնութիւնը։

Դ. Կրկնութիւնը՝ որ ճարտասանական ձեւաց ազդեցաշոյնը կը համարուի՝ յաճախ մեծ ազատութիւնն ալ կը զործէ։ Ահաւասիկ Ռսկերերանէն քաղուած կրկնութեան սրտաուշ օրինակ մը։

«Յանկանայցեալ զրգութեան գլուխ ածչիր գրանցն Պօղոսի զի նորին աշակերտ ես և նորին գլուխաւորից զմարդ ի զեպ իցէ զգի նուարակիցն ի կապանս տեսանիւ և զանձն ի

զրգութեան։ Ենզութիւն ինչ ի վերայ հասանիցէ և կարծիցես եթէ թողու ի ձեռաց առաջի աշուղց նկարես զկապանս Պօղոսի... կամիցիս ոսկի զարդս կրել յանձին. զմտուածչիր զկապանսն Պօղոսի... կամիցիս անպար և ծարիր յաշտ և յայտ նկարել, և այլ ինչ նոյնպիսիս. զմտուածչիր զարտաւառ և նորա։ Հրամայեցեր կայել զճառայն, զայրացար, բարկացար. յիշես զկապանսն Պօղոսի, և վազվազակի ցածուցանիցես զբարկութիւնն... զմտուածչիր զի ի կայելցն եմք մեր և ոչ ի կայելեացն և այլն»։

Դողմորդական երգոց մէջ նոյն զերը կը կատարէ պարոյրը (refrain) յանգր, թիւն ու չափը որոնք նոյն ձեւին զանազան կիրառութիւններն են։ Էքսոժառութեան մէջ ալ *lietmotiv*՝ որով այնչափ զեղծան զանազան նոր երաժշտապետը՝ նոյն սկզբան մէկ տարբեր զործադրութիւնն է։

Այսու հանդերձ ոչ մէկ կողմ ծայրայեղելու է. որովհետեւ եթէ յաճախեալ կրկնութիւնը վերջապէս տաղտուկ կը բերէ, անընդհատ հակադրութիւնը ալ կրնան իրարու ազդեցութիւնը չէզոքացնել։

Ե. Աստիճանաւորումն ու երփումը (nuance) զեղեցկադիւտական երկասիրութեանց մէջ երկու կարեւոր հանգամանք են. առաջ՝ նոյն կ'իյնայ զործը կամ իմաստներն այնպէս մը շարադասել որ հետզհետէ յանկուցուած ուշադրութիւնը աւելի հետամուտ ըլլայ զործոյն ելից. երկրորդին կը պատկանի մի և նոյն զգացումը կամ որդիութիւնը իրեն ամէն երկունքներով ի լոյս հանել։ Եւրոպիո իր թիման Ալեքսանդրայն մէջ կատարեալ օրինակ մ'ընծայած է աստիճանաւորման, այնպէս որ աշխարհին ամենէն աւելի հիւրասը՝ ամենէն հեշտամտոյց՝ ամենէն մարդամտ անձը թիման՝ հետզհետէ կը դառնայ վայրենաութեան և մարտաեղութեան տիպարն՝ մինչեւ զառնացած հոգին փչէ անկճքներու մէջ։

Երփանց ընտրեալայն օրինակ մը իրականի մէջ կը գտնենք։ Արդարեւ հոն բազմաթիւ են իրենց արութեամբ նշանաւոր զիւցազուծը, բայց իրենց քաջութեանց տեսակը բոլորովն իրարմէ տարբեր է, և այնչափ ճարտարաւոր

թեամբ մը քննարկում են այս նկարագիրը որ տեղեկ էր քննարկում մը նախնի մը ստորա- գրութեան ընթերցմամբ՝ կրնայ անուանել զայն զարծող դիտարկում։ Արեւելի անդիմա- գրելի է. ամէն արդի կը քննարկուի իւր առջեւ։ Ազատամեան ստիք է անդիմադրել է. Էստ անվա- նելի է ասիական. Հեկտոր հայրենաւոր դի- ցադին մը եռանդուն բաշտութիւնն ունի։ Գիտմանը կրակոտ յանդիմանութիւնը կը զրդ- ղինը, յառաջ նետուելու՝ թէպէտ զիստէն վրայ զոտացող կայծակը ծծմբի հոտով կը լեցնէ պատերազմի դաշտը։ Ոգիտեան բաշտութիւնը խոչնդ է անհնայ է։

Եկարջութեան մէջ զոռոյց աստիճանաւո- րեալ երանդներն ու երաժշտութեան մէջ մի է նոյն մեղեդւոյն տարբեր ուրորներու (ton) փոփոխութիւնը նոյն ազդեցութիւնն ունին։

7. Առնց հետ միտեղ մասնաւոր կա- րեւորութիւն մ'ալ ունի նիւթին ընտրութիւնն ալ՝ վասն զի այն ալ հնգլեւակին յատուկ մէկ միտումը կը ցուցնէ, և թէպէտ զեղեց- կադիտական վայելից նկատմամբ փոռն մը ծաղկանց զեղեցիկ նկարը կամ փորքիկ նուազ մը շատ զերգանց են քան յոռի պատ- մական պատկեր մը կամ ոգեզուրի սղբեր- զութիւն մը, այսու հանդիմանաւորութեան մը որ ծաղկեկեղծ մը կամ փորքիկ բերդուած մը յորինելու համար նուազ յատկութիւնը կարեւոր են քան «վերջին գաղափարն մը», կամ «Համբէլ» մը արտապրելու համար։

Երկրին նկատմամբ կարեւորագոյն կէտն անոր յաջորդն է։ Եթէ յատուկ կերպով մեր միտքը կանխաւ զայն ամբողջ ընդգրկած ըլլայ և կենդանի պատկերի զայն իւր առջեւ՝ անոր մասանց մէջ կատարեալ կը ըլլան հա- մեմատութիւններն որով համոզից նոր աղբիւր մը կ'ունենանք։ Եթէ կցկտոր և ընդ աղօտ միայն նշմարուած ըլլայ նիւթը, եթէ անոր մասունքը պատշաճ համեմատութիւնը չունե- նան, անոնց անհատար տպաւորութիւն- ները զոհացուցիչ ամբողջութիւն մը չկազմե- լէ զամբ մեր ուշադրութիւնը կը յազնցեն։

8. Ասիկ զատ ո՛ր և է զեղեցիկագիտական երկ նպատակ մ'ունի։ Քերտուած մը չեն կազմեր զերար չորնող շարք՝ մը տողեր։ Եւնք մը չեն յորիներ զանազան ճարտա-

րապետական գործեր՝ եթէ սահմանալ նպա- տակաւ մը խմբուած չըլլան։ Երաժշտութեան անուան արժանի չեն զանազան զաշակու- թիւնը զորս մասնութիւն մը չզօղեր։ Արուես- տը տեսակ մը չեզու է՝ որովհետեւ զգա- ցումներն ու զգալիարներն արտայայտելու կը ծառայէ։ Բայց անոր մէն մի ճիշդ իրեն յատուկ միջոցներն ունի այդ յուզումները բացատրելու և անոնց սահմաններէն անդին չկրնար անցնիլ առանց իւր էութեան փե- տելու։

ԳԼՈՒԽ Զ.

Համար, Տարաւոր եւ Ճաշակ.

1. Բաւական չէ արուեստի պայմանները ծանշնալ նշանաւոր արուեստագիտական գործ մը արտապրելու համար. անհատական որ- պիւնութիւնը կան որ ամենամեծ զեր մը կը խաղան հոն, այս որպիսութիւնը մեր մտա- տարկան աստիճաններէն կախումն ունին որ ըստ իրենց տեսակին կը կոչուին հանճար՝ տաղանդ, ճաշակ։

2. «Հանճարը՝ կ'ըսէ Պիտօն՝ երկար համ- բերութիւն մ'է»։ Եւ Եւստոն՝ որուն կը հար- ցընէին թէ ինչպէս դատաւ ծանրութեան ու- ընէրը. «Միշտ անոր վրայ մտածելով», պա- տասխանեց։ Արդարեւ մի է նոյն նպատակին յատուկ և հզօր զօրութեամբ օժտուած մտա- ծովութիւնը՝ հանճարն իսկ է։ Մեր հանճար- ներուն պատմութիւնը ասոր բազմաթիւ ու- ընականներ կ'ընծայէ։ Անոնցմէ շատերը յի- մար իսկ կարծուցան մինչեւ իրենց յաղթա- նակին օրը այնչափ իրենց այս յատումը բուն էր՝ որ իրենց անտեսել կու տար միւս երկրորդական պարագաները։ Զգացման աշ- խոյժն այնչափ սաստիկ է հանճարի մէջ՝ որ ամէն վերլուծութիւն կը ջնջէ։ Գլխաւոր յատ- կութիւնն մը կը նշմարէ նա իւր խորհրդա- ծովութեանց նիւթ ընտրած առարկային վրայ և զայն ամէն փայլով և ամբողջութեամբ կը կենդանադրէ՝ երկրորդական պարագաները մեղմացնելով կամ մատամբ զեղչելով։ Այս նախամեծարութիւնը և այս յայտարարութիւնը

տարրերն հանճարներն իրարմէ. յայսմ է իւրաքանչիւրի նկարագիրն ու յատկանիշը: Մի եւ նոյն նիւթը տարբեր հանճարներէ երկնուած՝ տարրեր եւ հաստաւորապէս սքանչելի բացատրութիւններ կրնայ գտնել: Միշակ երկերը կը ծանչցուին իրենց զմեքուն հետեւաւորութեամբ եւ անով իրարու հետ կը շփոթին, մինչդեռ հանճարոյ գործերը իրենց վրայ հզօր անձնաւորութեան մը կնիքը կը կրեն: Մեր ըսածներէն կը հետեւի թէ աւուեստին նպատակը ոչ այնչափ իրաց իսկն երեւան հանելու մէջ կը կայանայ՝ որչափ խորաթափանց ըմբռնմամբ մը անոնց մէկ մեծ որդիատութիւնն արտայայտելու մէջ, այնպէս որ արդեւամբք մէն մի գործի մէջ հանճարն իւր նիւթէն աւելի ինքզինը կը ներկայացընէ: Չայլու Հարօտ, Տօն Ճիւան, Մանֆրէտ՝ Պայրընն են իւր զանազան հոգեկան տեսաւ կէտներէ նկատուած. — Շէյքսպիր տպրած է իր ամէն դիւցազուններուն եւ դիւցազունհասց մէջ որոց ամէնն ալ իրենց կեանք անոր կը պարտին: Դիւապետի բոլոր սոսկալի տարակուսանք Միլտոնի հոգին յուզած են՝ այնչափ աւելի ազգու շնչտեք խլելով իրմէ որչափ այն ապստամբ թլուրթնը աւելի ճնշել ուզած է զանոնք իւր մէջ՝ իւր կրօնական համոզմանց ազդեցութեան տակ: Եթէ բան մը իւր ամէն յատկութեամբք ճշդիւստ պատկերելու մէջ կայանար հանճարը՝ ամէն մեծ մարդիկ նոյն նիւթի վրայ գործելով՝ համայնման արգասեաց հասնելու էին՝ ինչ որ չէ: Ընդհակառակն տեսանք որ միջակ աւուեստաւորք են որ իրարու կը նմանին՝ վասն զի տարբական եւ ամենուն հասարակ տպաւորութեանց սահմանէն դուրս չեն ելլեր:

Յ. Այս նկատմամբ է որ հանճարը գերի վեր է քան զճաշակ որուն ստորագաս կը մնայ անմիջապէս մասին: Բայց այս ստորագասութիւնը կարեւորութիւն մը չունի: Հանճարն իւր սուր եւ լայն նայուածքով եւ ներքնատեսութեամբ ամէն հաւաքաբանական պատճառաբանութեանց յաղթող բարձրագոյն տրամաբանութիւն մ'ունի զոր կրնանք մեր մտքնմտնիքական հաշուոց անհամահայն գտնել՝ բայց զոր անկարող ենք փոխանաւ կելու հաւասարագոր բանով մը: Ինչ որ ըսենք

հանճարոյ՝ իրաց առնչութեան մասին ունեցած խորամուխ նայուածքին վրայ՝ կը մեկնէ թէ ինչպէս հանճարեղ մարդիկ կերպով մը տեսանող կամ զուշակ կամ մարգարէ ըսուեր են՝ զորոյց մը ճշմարիտ ըմբռնումէն յայտնապէս մակարեւելով հետեւելիքն ալ: Այսպէս հասկնալու է բոլոր առասպելաւ ժամանակաց զուշակները:

Կ. Հանճարն ու տաղանդը իրարու հետ շփոթելու չէ: Հանճարոյ իսկն է ստեղծել. բնատուր մեծ ոգի մ'է: Տաղանդն ալ չքնաղ ձիրք մ'է, բայց սրամտութեամբ եւ աշխատութեամբ զարգացած: Ոչ հանճարն իսպառ զերծ է աշխատութեան պէտքէն, ոչ տաղանդն անձեռնհաս նոր դիւտերու. բայց երկուքին ալ Լական հանգամանք այս վերջի կէտերուն մէջ չեն: Հոմերոս՝ Եւրիպէս՝ Տանդէ՝ Շէյքսպիր՝ Քոստէյլ՝ Հիւիօ՝ հանճարներ են: Եւրիպիդէս՝ Թասոս՝ Ռասին՝ մեծ տաղանդներ են:

Շարայարելի

ԿԱՐԱՊԵՏ ԻԹԻԻՃԵԱՆ

ՍԵԻՄՏԵԱՆ հայ լրագրութեան աշխարհ պետ էֆ. Իսթիճեան՝ բնիկ Պոլսեցի է եւ ծնած՝ անցեալ զարուն առաջին կիսուն, — 1823 Հոկտեմբեր 24ին:

Իւր հայրը՝ Սեմին Աղա՝ արուեստի արգիւտահար (Իսթիճի) մըն էր. ուսկից Իշքիւձեւան մականունը:

*
* *

— Կարապետ էֆ. չորս տարեկան մանուկ մըն էր, երբ սկսաւ յաճախել Պալաթու Աբաբա Մայրապետին առանին ծաղկոցը. երկու տարի հոն մնալէն եւ հայերէն պարզ ընթերցանութիւն եւ քանի մըն ալ աղօթքներ զոյց ընելէն վերջ, Ս. Հրեշտակապետ Եկեղեցին Վարժոցը մտաւ, որուն նոյն ժամա-